

Opinie - Tussen moreel verval en mondiale fiscale klassenstrijd (14.9.11)

Een harde kern van 787 bedrijven controleert zowat 80% van de globale handel. Binnen die kern is een superentiteit actief die bestaat uit 147 bedrijven en die 40% van het netwerk controleert. Dat blijkt uit een analyse van een groep Zwitserse onderzoekers over de werking van 's werelds machtigste multinationale ondernemingen. De onderzoekers concluderen dat deze multinationals opereren volgens een gigantische vlinderdasstructuur en dat een groot gedeelte van hun controle wordt uitgeoefend door een kleine, maar hechte groep van financiële bedrijven. Deze groep van 147 transnationale corporaties kan worden beschouwd als een economische superentiteit.

Het moet nu gemakkelijk zijn voor onderzoekers om via onderzoek vast te stellen dat de grootste plundering van alle nationale publieke schatkisten, waarvan de inkomsten bestemd zijn voor fiscale en sociale herverdeling, de hoogste vormen van belastingontwijking en belastingontduiking, via fiscale constructies en offshorecentra en belastingparadijzen ook wordt georganiseerd door deze machtige corporaties. Diezelfde corporaties hebben weinig of geen boodschap aan de morele oproepen van de Buffett's en Davignon's van deze wereld, maar laten zich wel af en toe in met de nieuwe liefdadigen zoals Bill en Melinda Gates Foundation en Bono, want liefdadigheid is beter dan sociale onrust en af en toe gratis geven is beter dan naar vermogen betalen. Want diezelfde "liefdadigen" verzetten zich met hand en tand tegen elke mogelijke belastingshervorming die zou leiden tot meer vennootschapsbelastingen of vermogensbelastingen. Dat zou leiden tot een aantasting van de eigendomsverhoudingen wereldwijd.

President Obama wil enkele honderdduizenden banen scheppen door de jarenlange (een vergiftigd geschenk van Bush junior en Cie) belastingsverlagingen voor de rijksten te schrappen en om dus de superrijken te laten meebetalen voor jobs voor laaggeschoolden. Voorwaar een nobel streven.

In de VS bezit de rijkste 20 procent van de bevolking 84 procent van de rijkdom, de armste 40 procent slechts 0,3 procent. En deze kloof lijkt groter te worden: bij de 25% armsten daalde het inkomen tussen 1979 en 2007 met 9%, terwijl dat van de rijkste 25% met 26% steeg. Toch zullen de Republikeinen een belastingsverhoging meer dan waarschijnlijk afschieten, maar ook Obama's eigen democraten lopen niet echt warm om de aanval op de superrijken en hun minieme bijdrage aan de publieke schatkist in te zetten. Het morele appel van miljardair Buffett en enkele van zijn rijke vrienden stuit op de harde belangenstrijd tussen rijk en arm die via de politieke partijen gestreden wordt.

Want de strijd voor belastingsverhoging voor de rijken is bovenal een sociale strijd.

Zestien van de rijkste mensen van Frankrijk hebben aanleiding gegeven tot een levendig debat door hun aanbod om meer belastingen te betalen. Zij deden dit in een gezamenlijke brief met de titel "Taxez Nous!" ("Belast ons!"), gepubliceerd in de krant Le Nouvel Observateur op 23 augustus. Onder hen de bedrijfsleiders van enkele van 's lands grootste ondernemingen, waaronder Lilliane Bettencourt, de rijkste vrouw van Europa. De ondertekenaars prijzen de Franse natie en alle Europese regio's, waarvan ze naar hun zeggen de voordelen hebben ondervonden en die zij wensen te beschermen tegen bedreigingen zoals kapitaalvlucht en verhoogde belastingontduiking. Zij menen bovendien dat zij, door meer belastingen te betalen, zullen bijdragen tot het verminderen van het Franse begrotingstekort, dat president Nicolas Sarkozy wil doen dalen van 4,6 procent dit jaar tot 3 procent in 2013. Frankrijk heeft nog maar pas 3 procent stijging van de inkomstenbelasting aangekondigd, voor iedereen die meer verdient dan € 1 miljoen een jaar, maar de ondertekenaars zeggen dat ze ook reageren op oproepen van de overheid voor solidariteit. De brief verscheen kort na een gezamenlijk voorstel van de Duitse bondskanselier Angela Merkel en de Franse president Sarkozy, voor een belasting op financiële transacties om de economieën van de eurozone te helpen - en na het artikel van de multimiljardair Warren Buffett in de New York Times (14 augustus 2011)

waarin wordt opgeroepen tot hogere belastingen voor de "overpamperde " superrijken, zodat ook zij hun deel bijdragen tot de offers die anderen maken en op die manier ook bijdragen aan een vermindering van het begrotingstekort.

Bono gaat intussen nog eens een benefietconcert voor de slachtoffers van de misdadige hongersnood in de Hoorn van Afrika organiseren en inderdaad – alle geld is welkom – het is alleen een schande dat met al de private superrijkdom die aanwezig is in de wereld men nog een benefiet moet organiseren om mensen van de hongerdood te redden.

Mochten al die moreel verontwaardigde rijken gewoon eerlijke belastingen betalen, dan zouden nationale overheden over veel meer financiële middelen beschikken, niet alleen voor hun eigen sociale en publieke noden en behoeften, maar ook voor de Hoorn van Afrika.

Cynisch is dan te zien dat een gevierde weldoener als Bono zelf zoveel mogelijk belastingen ontwijkt via fiscale vennootschapsconstructies in Nederland.

De Franse vakbonden wijzen erop dat alleen het verminderen van het begrotingstekort niet volstaat om de economische activiteit te stimuleren. Een van de ondertekenaars van de brief noemt het idee van de Franse plutocraten "zwak en onvoldoende", en superspeculant Buffett werd intussen bekritiseerd omdat hij het alleen heeft over een belasting op zijn inkomsten, die slechts een klein deel van zijn totale vermogen van ongeveer 60 miljard dollar vormen. Bovendien wagen noch de Franse superrijken, noch Buffett en Cie, of Etienne Davignon, kortom "de nieuwe neoliberale weldoeners", zich aan een analyse van de oorzaken van de huidige economische crisis.

Raar genoeg, komt die kritiek nu ineens van verschillende Britse conservatieven, die concluderen dat de zogenaamde vrije markt (die zij op leven en dood de voorbije decennia verdedigd hebben) een 'corporatistische racket is voor de happy few', die alleen gratis is voor de zeer rijken, die hun geld naar believen versluizen, hoeveel ze willen, naar waar ze willen.

Daarnaast vormen volgens hen de "wilde rijken"- bankiers, zakenlui die lakse regelgeving uitbuiten en offshore belastingparadijzen aandoen, en met onkosten sjoemelende politici die de schatkist beroven -, allemaal een onderdeel van een breder probleem, namelijk "moreel verval".

Conservatieven denken nu eenmaal graag in morele categorieën zoals goed en kwaad en verval en verloedering en persoonlijke verantwoordelijkheid.

Maar het morele verval is vooral een gevolg van de vrije markt zelf, die een markt is van winnaars en verliezers, van het recht van de sterkste.

De rijksten en de sterksten, meestal dezelfde, willen wel wat minder verval, maar geen wijziging van de heersende machtsverhoudingen, niet meer sociale ongelijkheid.

Want de fiscale strijd, de strijd om de ongebreidelde winstaccumulatie (dat is volgens sommige conservatieven moreel verval) te herverdelen van rijk naar arm, is vooral een sociale strijd, een strijd tussen klassen.

Dat is de inzet van de sociale strijd in Griekenland, in Spanje, Portugal, Ierland, IJsland en in de komende jaren in alle landen van de Europese Unie waarbij men via begrotingsrondes en besparingen in de publieke sector deze klassenstrijd vooral wil beslechten in het voordeel van de dominante klassen.

Dit debat is belangrijk en zal worden voortgezet, maar opmerkelijke afwezigen zijn linkse partijen die in het verleden de economie nieuw leven inbliezen, die toen zorgden voor een menswaardig leven

voor honderden miljoenen en hen beschermden tegen de ergste gevolgen van ongebreidelde markten. Veel socialisten zoals in Griekenland en Spanje, maar ook in veel andere Europese landen, wentelen zich vooral in de rol van beheerders van de crisis en buigen zich vooral over de begrotingstekorten binnen de Europese Monetaire Unie.

Ook zij moeten ooit radicaal het financiële en fiscale strijdperk betreden, willen ze relevant blijven voor hun traditionele achterban. En inderdaad alle poorten (en alle belastingparadijzen) sluiten zodat het grote geld niet verder kan ontsnappen aan een rechtvaardig fiscaal stelsel waarbij zij de zwaarste lasten dragen. Naar vermogen.

Ook veel sociale bewegingen komen voorlopig niet veel verder dan de Tobintaks voor meer hulp aan de noden in ontwikkelingslanden en de strijd tegen de klimaatverandering.

Terwijl de strijd voor een taks op financiële transacties alleen onderdeel kan zijn van de strijd voor mondiale fiscale herverdeling, van een mondiale fiscale klassenstrijd.

Om een einde te maken aan het moreel verval, jawel, maar om tot een meer rechtvaardige wereld te komen, met meer sociale gelijkheid.

Marx was helemaal geen catastrofedenker, laat staan dat hij het systeem analyseerde volgens morele normen als verval. Zijn relevantie tot de dag vandaag is dat het kapitalisme, dat de wereld totaal transformeert (bvb. via globalisering), periodiek leidt tot crisissen omdat de motor van het systeem ongebreidelde winstaccumulatie is (in de neoliberale fase total gedereguleerd). Wanneer die winsten dreigen te dalen (bvb. als "arbeid" meer van de meerwaarde opeist) of minder dreigen te worden dan voorheen (bvb. door de kredietcrisis en de bankencrisis) dan antwoorden de superrijken (bvb. op de financiële markten de beleggers) met het inkrimpen van de investeringen en het vasthouden van financiële middelen. Dat is hetgeen vandaag gebeurt en uiteindelijk leidt tot nog meer crisissen. Daarom was zijn argument dat het kapitalisme zelf een dam was tegen de verdere ontwikkeling van de productieve krachten (vandaag ontwikkelen de financiële markten zich nog steeds meer dan de productieve markten) en dat het daarom moet overwonnen worden.

Maar wanneer we zijn eerste argument over de samenhang tussen winstaccumulatie, crisis en inkrimpen van productieve investeringen zouden meenemen in onze fiscale strijd zouden we al een grote stap verder komen.

Omdat een andere wereld mogelijk is,

Eric Goeman, woordvoerder Attac Vlaanderen

Eric.goeman@attac.be

vl.attac.be